

Juan Emilio Prades Bel

GENT, COSTUMS I PAISATGES DE TERRES CASTELLONENQUES:

(*) Si una gran majoria de joves d'avui dia escoltaren o sentiren nombrar o dir la paraula camatimó, a part de la indiferència que podrien mostrar, de manifestar un mínim interès, els semblaria una paraula estranya i aloctona, una més de entre tantes com ens entren cada dia a les nostres oïdes, però este cas, es tot lo contrari, camatimó es una paraula autoctona que

utilitzaven sovint en moltes parts del País Valencià, i molt en especial a comarques com Els Ports, Maestrat i l'Alcalaten, i en pobles tan propers com Xert, Catí, Castellfort, Morella, Bel, Forcall..., un camatimó era un instrument d'ús quotidià, una eina imprescindible de llaurança amb que aparellaven a dos animals de tir, es un invent molt antic, que va ser utilitzat masivament per tot el món, i va permetre avançar i evolucionar al ser huma en la recerca per a dominar de les tècniques agrícoles per a l'obtenció masiva d'aliments, el camatimó es la típica i històrica barra de l'arada romana que va permetre avançar i evolucionar cosmicament a totes les civilitzacions desde el neolític fins els nostres dies.

El camatimó permetia i estava dissenyat per a llaurar amb dos animals junts, que anaven units per el jou, la barra central entre els dos animals es el camatimó que trasllada la força de tir dels animals a l'arada que subjecta i dirigeix el llaurador, es tracta per tant d'un instrument molt senzill però molt eficaç, esta construït amb una sola barra d'un sol tronc, de normal per estes terres es feien de fusta de pi blanc, que treballaven amb cura els aladres, que començaven tallant el pi elegit en la lluna mes adequada per a que no se clavillare, i el deixaven secar un temps, per després pelarlo i rebaixar-li pels costats amb destal, serrutx, cepillo i barrina adaptant-lo al gust fins aconseguir ferne la barra que s'unia amb l'arada, esta sempre solia ser de fusta de carrasca, únicament la rella era de ferro, era un invent amb un disseny que s'ha mantingut quasi inalterable desde la prehistòria fins l'era moderna-contemporània, els camatimons han segut masivament utilitzats com aquell que diu "fins fa quatre dies" per la gent de les comarques esmentades del interior de la província de Castello, fins l'arribada del ús dels tractors, que varen revolucionar i evolucionar tot el món agrícola del país.

A les nostres terres els camatimons varen deixar d'utilitzar-se fa mes de cinquanta anys, com a molt es pot conservar alguns exemplars corcats en falses i pallises abandonades, en l'actualitat encara esta present i s'utilitza a moltes parts

del món, i esta en ús en la majoria dels països del Magreb, Orient Mitjà, Extrem Orient i Àsia .

L'arada tirada per el camatimó a obrit solcs per tot el nostre territori, es un instrument de força superior, que va permetre crear continuament noves terres de cultiu, que varen aportar riquesa en extensió de propietats de terra cultivable a totes les cases, es el responsable de la roturació de malees, erms, foies, i bustals... que amb força de sang d'aquells avançats nostres els va permetre afrontar el arrabassament de planes, i bessants de montanyes i barrancs, senyals inequívocues i testimonis d'eixos titànics treballs i esforços son els visibles abancaments i amontonaments de pedra seca, es pot afirmar que el camatimó va ser un instrument agrícola imprescindible per a poder viure i progressar la gent dels pobles d'interior de segles enrere, de la que queda reflectida eixa prosperitat en la riquesa arquitectònica amb uns magnífics edificis religiosos i civils.

Eixe instrument infalible especialment dissenyat per a generar canvis tan grans en la societat va ser el camatimó, especialment dissenyat per a desermar, a permes roturar i conrear tal quantitat d'extensió de terra, que de voreu avui dia treballat ens paraxeria impossible, i una obra titànica e inabarcable crearem que en eixos erms cultivaren tanta varietat i quantitat de fruits, i en especial per a conrear les terres de cereal (la terra de pa) .

El forcat complix la mateixa funció que el camatimó, però el seu disseny es molt mes modern i l'adaptabilitat es distinta, es de força inferior, els forcats es fabricaven de normal amb fusta de llidoner, una fusta maleable que calentant-la al foc

permetia doblarse amb certa facilitat fins aconseguir fer amb molta maestria la típica forma corvilínea de les dos barres del forcat, es un grup de tracció adaptat per a utilitzar-lo amb un sol animal, i va acoplat a un aladre o vernet de fusta o de ferro, una innovació moderna del segle XX, va aconseguir acoplar-li diversos tipus de pales, es solien anomenar polligana, pollegana, pala, paleta, orelleres, voltadora... els forcats han segut utilitzats mes majoritàriament a les comarques mes properes al litoral, on el clima era mes

